

Riktlinjer för oljeavskiljare i Umeå kommun

**UMEÅ
KOMMUN**

 VAKIN

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Riktlinjer för oljeavskiljare	3
2. När krävs det en oljeavskiljare?.....	3
2.1 Garage och parkeringshus	4
2.2 Oljeavskiljare i vattenskyddsområde och utanför kommunalt avloppsnät	4
2.3 Anmälningssplikt.....	4
3. Ansvar	5
4. Utformning och skötsel	5
4.1 Dimensionering, larm och provtagningsbrunn	5
4.2 Kontroll, tömning och besiktning	6
4.2.1 Regelbunden kontroll	6
4.2.2 Tömning	7
4.2.3 Besiktning av oljeavskiljaren.....	7
4.3 Provtagning	8
5. Avfall	8
6. Vad gäller?	8
6.1 Lagstiftning.....	8
6.2 Standarder	9
Vill du veta mer?	9
Bilaga	10

1. Inledning

I Umeå har vi skilda system för vårt avloppsvatten. Det avlopp som går till reningsverket kallas spillvatten och det avlopp som leds direkt ut till närmsta vattendrag heter dagvatten och består av regn/smältvatten och dräneringsvatten. Oljeavskiljare kan vara kopplade antingen till spillvattennätet eller till dagvattennätet.

En slam- och oljeavskiljaranläggning fungerar på så sätt att slam sjunker till botten och olja stiger till ytan, medan den renare vattenfasen går vidare ut i avloppet. På så sätt kan olja och till viss del metaller avskiljas från utgående avloppsvatten, vilket minskar den negativa påverkan på miljön.

Olja och metaller orsakar både akuta gifteffekter och långsiktiga effekter i vattenmiljöer. Dricksvattentäkter kan skadas redan vid små utsläpp. För avloppsreningsverken kan förekomsten av olja leda till störningar i reningsprocessen, vilket i sin tur kan resultera i ett sämre reningsresultat. Utsläpp av metaller till spillvattennätet leder också till försämrad kvalitet på slammet från reningsverket.

Enligt Boverkets Byggregler ska avskiljare för spillvatten installeras om vattnet kan innehålla mer än obetydliga mängder av skadliga ämnen. Dessutom har huvudmannen för avloppsanläggningen (Vatten och Avfallskompetens i Norr AB, Vakin) enligt lagen om allmänna vattentjänster rätt att ange vad som får släppas ut till ledningsnätet (se bilaga 1, gränsvärdeslistan i ABVA).

Enligt miljöbalken krävs också att en verksamhetsutövare vidtar de skyddsåtgärder som krävs för att motverka negativ påverkan på miljön, vilket i praktiken kan innebära att en oljeavskiljare ska installeras.

1.1 Riktlinjer för oljeavskiljare

Dessa riktlinjer har tagits fram för att verksamheter ska få en enhetlig bedömning med likartade krav vad gäller oljeavskiljare. Med riktlinjer är det också lättare för verksamhetsutövare, projektörer, konsulter och fastighetsägare att ta reda på vad som gäller i kommunen.

Riktlinjerna gäller vid nyinstallation. Befintliga oljeavskiljare ska klara de utformningskrav som gällde vid tiden för installationen. Om oljeavskiljaren har undermålig funktion, till exempel på grund av ökad belastning, kan dock en uppgradering av oljeavskiljaren krävas.

2. När krävs det en oljeavskiljare?

Avloppsvatten från verksamheter får ledas till kommunala avloppsreningsverk när det uppfyller de utsläppskrav som ställs i ABVA. Ofta krävs en oljeavskiljare för att rena vattnet innan det släpps till spillvattennätet. Även vatten som leds till dagvattennätet behöver renas om det innehåller olja eller andra föroreningar.

Verksamheter där det finns risk för utsläpp av olja till spill- eller dagvattennät ska installera oljeavskiljare. Följande verksamheter behöver normalt ha oljeavskiljare installerad (vissa verksamheter behöver dessutom kompletterande rening):

- Fordonstvättar, bilvårdsanläggningar, Gör Det Själv-hallar
- Bensinstationer/tankstationer
- Bilskrotar
- Verkstäder med golvavlopp
- Andra platser där oljespill kan förekomma, t.ex. maskinrum, maskinhallar, lager och kompressorrum med golvavlopp

2.1 Garage och parkeringshus

För garage och parkeringshus förordas avloppslösa utrymmen. Smältvatten kan då hanteras genom avdunstning i täta golvrännor.

För parkeringshus och garage över 50 m² med ledningsanslutet golvavlopp kräver Vakin installation av oljeavskiljare.

2.2 Oljeavskiljare i vattenskyddsområde och utanför kommunalt avloppsnät

Inom vattenskyddsområden kan andra, strängare krav komma att ställas. Oljeavskiljare kan då krävas även för andra typer av verksamheter.

Även där det saknas kommunalt avloppsnät kan det krävas oljeavskiljare. I sådana fall ska vattnet från oljeavskiljaren ledas vidare till en separat avloppsanläggning och inte kopplas till anläggningen för hushållets avloppsvatten.

Observera att en oljeavskiljaranläggning inte är en komplett reningsanläggning. För vissa verksamheter kan ytterligare reningssteg behövas efter oljeavskiljaren för att klara gällande krav.

2.3 Anmälningsplikt

Den som planerar att ändra sin verksamhet på sådant sätt att det kan påverka utsläppet till spill- eller dagvattennätet antingen inom byggnaden eller på fastigheten, ska meddela detta till Vakin.

Installation av oljeavskiljare utanför kommunens avloppsnät kräver anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Nya verksamheter och vissa ändringar av befintliga verksamheter kan dessutom kräva en anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden enligt miljöbalken. Installation av oljeavskiljare kan vara en anmälningspliktig åtgärd enligt plan- och bygglagen och förändring av användning av en byggnad kan kräva bygglov.

3. Ansvar

Enligt hänsynsreglerna i miljöbalken ska en verksamhetsutövare vidta skyddsåtgärder för att motverka negativ påverkan på miljön. Det innebär bland annat att en verksamhetsutövare med utsläpp till en oljeavskiljare alltid måste försäkra sig om att oljeavskiljaren är rätt dimensionerad för verksamheten samt att den kontrolleras och töms vid behov. Verksamhetsutövaren ska kunna visa detta för tillsynsmyndigheten på begäran.

I de fall flera verksamheter är kopplade till samma oljeavskiljare är det viktigt att alla som är inkopplade är medvetna om hur deras verksamhet kan påverka oljeavskiljarens funktion. Det ska vara klart vem som är ansvarig för skötsel, kontroll och tömning av oljeavskiljaren samt vem som är ansvarig för kontakten mot Vakin och Miljö- och hälsoskydd.

Gentemot Vakin är fastighetsägaren alltid den ytterst ansvarige för utsläppen från fastigheten till spillvatten- resp. dagvattennätet. För utsläpp till spillvattennätet finns gränsvärdeslistan (ABVA) som gäller vid förbindelsepunkt.

Enligt miljöbalken är verksamhetsutövaren ansvarig för sina utsläpp. Krav kan dock ställas på fastighetsägaren vad gäller oljeavskiljarens skick och funktion.

4. Utformning och skötsel

4.1 Dimensionering, larm och provtagningsbrunn

För oljeavskiljare finns en europeisk standard som är antagen som en svensk standard, SS-EN 858. Standarden omfattar två klasser av oljeavskiljare, klass 1 och 2.

- Klass 1-avskiljare är utrustade med koalescensfilter som underlättar avskiljningen av olja och har därmed en högre reningsgrad. Därför ska denna typ av avskiljare väljas vid nyinstallation.
- Klass 2-avskiljare är av så kallad gravimetrisk typ, saknar filter och förutsätter bland annat att vattenströmningen genom oljeavskiljaren är lugn för att oljan ska kunna avskiljas. Denna typ av avskiljare klarar inte kommunens lokala utsläppskrav och skall därför inte väljas vid nyinstallation.

Av standarden framgår bland annat hur oljeavskiljare kan utformas och dimensioneras samt installeras och underhållas. Alla nyinstallationer av oljeavskiljare ska uppfylla standardens krav på funktion och dimensionering.

Verksamhetsutövaren är skyldig att se till att oljeavskiljaren är rätt dimensionerad och anpassad för sin verksamhet. Verksamhetsutövaren har även en skyldighet att samråda med fastighetsägaren så att det avloppsvatten som förs ut på det kommunala nätet inte överskrider gränsvärdeslistan i ABVA.

Belastas oljeavskiljaren av dagvatten kan by pass-funktion krävas. Bypass-funktion innebär att det mest förorenade vattnet vid regn, s.k. first flush, går genom oljeavskiljaren och att resterande del leds förbi oljeavskiljaren för att inte spola ut den tidigare avskilda oljan. Oljeavskiljare som är kopplade till dagvattennätet skall alltid ha ett översvämningsskydd så de inte töms vid skyfall.

Oljeavskiljare ska normalt vara utrustade med ett larm som varnar vid hög oljenivå. Givaren ska placeras så att den larmar en tid innan avskiljaren är helt full, det vill säga innan den når 80 % av lagringskapaciteten, vilket vanligtvis ligger i intervallet 15-20 cm under ytan. Det finns även högnivåalarm (för oljeavskiljare med automatisk avstängning vid utlopp) och slamlarm (varnar vid för hög slamnivå). Larmskåpet ska placeras där anställda vistas regelbundet.

Vid nyinstallation av oljeavskiljare är provtagningsbrunn för kontroll av utgående vatten, larm för hög oljenivå samt avstängningsventil obligatoriskt.

4.2 Kontroll, tömning och besiktning

4.2.1 Regelbunden kontroll

För att försäkra sig om att oljeavskiljaren töms tillräckligt ofta krävs regelbundna kontroller av slam- och oljeskikt. Ett för tjockt slamskikt försämrar avskiljningen eftersom uppehållstiden i oljeavskiljaren minskar.

För att säkerställa oljeavskiljarens funktion ska följande kontroller genomföras minst var sjätte månad:

- Kontroll av tjocklek på slam- och oljeskikt. Se metod nedan.
- Funktionstest på oljenivåalarm. Se metod nedan.
- Kontroll att vattennivåerna ligger i våg framför och bakom eventuella skärmar.
- Kontroll av funktionen på den automatiska avstängningsventilen.

Kontrollerna ska dokumenteras och journaler ska kunna visas upp på begäran av Miljö- och hälsoskydd. Eventuella avvikelser ska kommenteras och åtgärd framgå av journalen.

I de fall oljeavskiljaren är utrustad med koalescensfilter ska dessa rengöras och bytas enligt tillverkarens rekommendationer. Också detta ska journalföras.

Mätning av slamlagrets och oljans tjocklek

Slamvolym mäts genom pejling med en graderad sticka som förs ner i slamlagret. Vid pendling av stickan känner man var slamlagret börjar genom att motståndet ökar. Notera nivån på stickan och för sedan ner den till botten av avskiljaren, notera nivån igen. Genom att räkna ut skillnaden mellan de två avläsningarna får man fram tjockleken på slamnivån.

Vid kontroll av oljeskiktet kan en speciell vattenpasta, som skiftar färg vid kontakt med vatten, användas. Oljeskiktets tjocklek mäts med en pejlsticka som belagts med pasta.

Kontroll av oljenivåalarm

Kontroll av oljenivåalarm görs genom att larmgivaren lyfts upp i luften. Larmet ska då gå igång. När givaren åter placeras i oljeavskiljaren, kontrollera att den sitter på rätt nivå.

Denna typ av kontroll förutsätter att larmet är försett med en konduktiv givare som bygger på skillnaden i ledningsförmåga i vatten och olja. I ledande omgivning (vatten) larmar den inte, men i icke-ledande omgivning (olja eller luft) larmar den. Leverantören ska kunna svara på frågor om oljenivåalarm och kontroll av detta.

4.2.2 Tömning

Typ av oljeavskiljare, storlek och belastning avgör tömningsfrekvensen. Vanligtvis bör tömning ske 1-2 gånger per år. Enligt standarden SS-EN 858 bör tömning av oljeavskiljaren ske när halva slamvolymen eller 80 % av lagringskapaciteten för olja är fylld. Det är viktigt att följa rekommendationerna från tillverkaren.

En beställning av tömning ska ske i så god tid att larmet aldrig hinner lösa ut. Larmet är en sista försiktighetsåtgärd.

Tömning ska helst ske av hela avskiljaren. Det finns i princip aldrig något skäl att toppsuga eftersom för mycket slam i oljeavskiljaren minskar uppehållstiden och försämrar oljeavskiljningen. För att inte överbelasta oljeavskiljaren med slam ska även golvränna eller golvbrunn med slamfång tömmas.

Oljeavskiljaren fungerar bara när den är vattenfylld. Därför ska oljeavskiljaren alltid återfyllas med vatten efter tömning.

Slam och olja från oljeavskiljare och golvrännor är farligt avfall och därför ska dokumentation finnas över borttransporterade mängder.

4.2.3 Besiktning av oljeavskiljaren

Oljeavskiljare som är installerade enligt standard SS-EN 858 från 2003 och framåt ska genomgå en besiktning vart femte år. Vid besiktningen ska följande kontrolleras:

- Ingående komponenters täthet
- Att tanken är hel och tät (eventuell sprickbildning och andra skador)
- Kontroll av eventuell invändig ytbehandling
- Kontroll av dämpskärmar, rör och liknande avseende fastsättning och funktion
- Kontroll av elektriska komponenter och larm

Resultatet av besiktningen ska dokumenteras och journaler ska kunna visas upp på begäran av Miljö- och hälsoskydd. Eventuella avvikelser ska kommenteras och åtgärd framgå av journalen.

Vad gäller äldre oljeavskiljare kan Miljö- och hälsoskydd ställa krav på besiktning av bland annat täthet och funktioner.

4.3 Provtagning

För vissa typer av verksamheter kan provtagning av utgående vatten från oljeavskiljare krävas för att undersöka om avskiljningen är tillräcklig och det utgående vattnet uppfyller de krav som finns.

Prov ska inte tas direkt efter en tömning av oljeavskiljaren och ska genomföras under normala driftsförhållanden. Provet ska tas av en certifierad provtagare och analyseras av ett ackrediterat laboratorium.

5. Avfall

Avfall som uppkommer från slam- och oljeavskiljare och tillhörande golvrännor ska hanteras som farligt avfall. Den som lämnar ifrån sig farligt avfall ska kontrollera att transportören eller mottagaren har tillstånd för hanteringen. För varje slag av farligt avfall ska anteckningar föras om mängd avfall som uppkommer årligen och till vem avfallet lämnas. Anteckningarna ska sparas i minst tre år.

Spillolja, glykol, kemikalier och rester från avfettningsbad är farligt avfall och ska samlas upp och lämnas till godkänd mottagare. För hantering av golvscurvatten finns en separat policy.

Farligt avfall får inte hällas i avloppet även om det finns en oljeavskiljare.

6. Vad gäller?

6.1 Lagstiftning

Huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen i Umeå kommun är Vatten och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin). Med stöd av lag (2006:412) får huvudmannen ange vad som får släppas ut till ledningsnätet. I Umeå finns bestämmelserna om utsläpp i Allmänna bestämmelser för användande av Umeå kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning (ABVA).

I ABVA står att huvudmannen inte är skyldig att ta emot spillvatten vars beskaffenhet i ej oväsentlig mån avviker från hushållspillvatten. Fastighetsägare får inte tillföra avloppet lösningsmedel, avfettningsmedel, färger, olja, bensin- eller annan petroleumprodukt. I bilaga 1 finns de gränsvärden som gäller för utsläpp till spillvattennätet i Umeå kommun.

Miljöfarliga verksamheter regleras även av miljöbalken (1998:808) och dess förordningar. I miljöbalkens andra kapitel finns ett antal hänsynsregler som varje verksamhetsutövare är skyldig att följa. Reglerna ställer bland annat krav på kunskap, produktval, lämplig lokalisering och försiktighetsåtgärder.

Bestämmelser om avfall finns bland annat i 15 kapitlet miljöbalken och i avfallsförordningen (2011:927).

I Boverkets Byggregler 18 (BFS 2011:6), avsnitt 6:641 ställs krav på installation av avskiljare för spillvatten om vattnet kan innehålla mer än obetydliga mängder av skadliga ämnen. Utformningen av avskiljare ska säkerställa att det avskilda inte kan släppas ut okontrollerat eller oavsiktligt.

6.2 Standarder

För oljeavskiljare finns Svensk Standard SS-EN 858-1 och 858-2. Del 1 omfattar produktutformning, provning, märkning och kvalitetskontroll. Del 2 omfattar principer för dimensionering, drift och underhåll.

I standarden delas anläggningarna in i två olika klasser:

- Klass 1: Oljeavskiljaranläggning som förutom en oljeavskiljardel och en slamavskiljardel är försedd med ett koalescensfilter. Resthalt olja i utgående vatten från avskiljaren får högst vara 5 mg/l.
- Klass 2: En gravimetrisk oljeavskiljaranläggning som innefattar en oljeavskiljardel och en slamavskiljardel. Resthalt olja i utgående vatten från oljeavskiljaren får högst vara 100 mg/l.

Vill du veta mer?

[Faktablad 8283 om oljeavskiljare \(2007\)](#)

[Branschfakta fordonstvättar \(2005\)](#)

[Allmänna bestämmelser för användande av Umeå kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning, ABVA](#)

[STOR - Sveriges Tankrengörings- och Saneringsföretags Riksförening](#)

För mer information, kontakta:
Miljö- och hälsoskydd 090-16 10 00 (växel)
Vakins kundservice på 090-16 19 00

Riktlinjerna är framtagna i samarbete med UMEVA och antagna av miljö- och hälsoskyddsnamnden 2015-04-23.

Uppdatering av länkar och bolagsnamn samt mindre korrigering av punkt 2.3 har gjorts 2018-01-22.

Bilaga

Gränsvärden för utsläpp i den allmänna spillvattenanläggningen i Umeå kommun

I ABVA 2009 (Allmänna bestämmelser för brukande av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen i Umeå kommun) fastslås att fastighetsägare inte får tillföra den allmänna anläggningen vätskor, ämnen eller föremål som kan skada ledningsnätet (lösningsmedel, avfettningsmedel, färger, olja, bensin eller annan petroleumprodukt, fett i större mängd, läkemedel eller sura, frätande eller giftiga vätskor), inverka skadligt på ledningsnätets funktion (orsaka stopp, avlagring, vidhäftning, gasbildning eller explosion) eller reningsprocessen i avloppsreningsverket, försämra slamkvaliteten eller på annat sätt medföra skada eller olägenhet.

Vakin (UMEVA) har för att tydliggöra intentionerna i ABVA 2009 tagit fram en lista över gränsvärden omfattande ett antal vanligt förekommande föroreningar i spillvatten. Listan över gränsvärden har arbetats fram utifrån Svenskt Vattens publikation P95 'Råd vid mottagande av avloppsvatten från industri och annan verksamhet', mars 2009.

Parametrar som kan påverka ledningsnät	Gränsvärde	Risk
pH	≥6,5 ≤10	Korrosionsrisk, frätskador betong
Temperatur	50 grader	Packningar
Konduktivitet	500 mS/m	Korrosionsrisk stål
Sulfat+sulfit+tiosulfat	400 mg/l	Betongkorrosion
Magnesium	300 mg/l	Betongkorrosion
Ammonium	60 mg/l	Betongkorrosion
Fett avskiljbart	50 mg/l	Igensättning
Klorid	2500 mg/l	Materialsador

Parametrar som kan påverka reningsprocess eller slamkvalitet	Gränsvärde
Bly	0,05 mg/l
Kadmium	0,0002 mg/l
Koppar	0,2 mg/l
Krom	Cr3+ 0,05 mg/l Cr6+ ska reduceras internt innan utsläpp till AV
Kvicksilver	0,0002 mg/l
Nickel	0,05 mg/l
Zink	0,2 mg/l
Mineralolja mätt som oljeindex	5 (klass 1 oljeavskiljare) - 50 mg/l, bedömning görs av Vakin
Silver	0,05 mg/l
Miljöfarliga organiska ämnen	Bör inte förekomma*)
Cyanid	0,5 mg/l

*) Spillvatten som innehåller miljöfarliga organiska ämnen bör inte släppas till avloppsreningsverket. Vakin kan kräva att anslutna verksamheter inventerar sin kemikalieanvändning och byter ut vissa kemikalier (exempel på dessa är PCB, PAH, ftalater, bromerade flamskyddsmedel, klorparaffiner, perfluoroktansulfonat, alkylfenoletoxylater, biocider, glykol, etanol och klorerade föreningar, se även begränsningslistan på www.kemi.se).

Kemikalier och farligt avfall ska hanteras och lagras på sådant sätt att eventuella haverier inte kan nå det kommunala avloppsnätet. Möjlighet ska finnas att samla upp brandsläckvatten och kemikaliespill och personalen ska känna till vad som ska göras vid ett eventuellt utsläpp av kemikalier.

För andra parametrar än de som nämns i tabellen görs en bedömning från fall till fall, Vakin bedömer om utsläpp till den allmänna avloppsanläggningen får ske eller inte. Om spillvattnet i ej oväsentlig mån har annan sammansättning än hushållspillvatten kan motsvarande bedömning ske. Bedömningen ska vara skriftlig och Vakin bestämmer därvid villkoren för utsläpp av såväl spill- som dagvatten.

Högre krav än vad gränsvärdeslistan anger kan ställas lokalt om recipienten eller annan miljöfaktor kräver det. Om ett företag å andra sidan vidtar åtgärder som innebär att vattenförbrukningen väsentligt minskas kan högre föroreningshalter accepteras, om den totala föroreningsmängden inte ökar.